

Suriyelilere Yönelik Toplumsal Kabulü ve Uyumunu Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Mersin İli Mezitli İlçesi Örneği

Erkan Aktaş

Doç. Dr.
Mersin Üniversitesi,
e-posta: erkanaktaş@mersin.edu.tr

İlknur Gülçür

Yüksek Lisans Öğrencisi
Mersin Üniversitesi, SBE, Sosyoloji ABD
e-posta: ilknurgulcur@gmail.com

Özet: Ortadoğu olarak adlandırılan bölgede Arap ülkeleri içinde yer alan Suriye, 2011 yılı itibariyle iç savaşa maruz kalmıştır. Türkiye bu durum karşısında açık kapı politikası uygulamıştır. Dünya Bankası'nın 21 Temmuz 2017 verilerinde Suriye nüfusu 2011 yılında 20,86 milyon olarak belirtilmiştir(The World Bank, 2017). İç İşleri Bakanı Süleyman Soylu'nun Şubat 2017 tarihinde yaptığı açıklamaya göre(Dw Akademi, 2017), Türkiye'de şu an 3 milyon 551 bin 78 Suriyeli bulunmaktadır. Bu veriler gösteriyor ki; Türkiye önemli oranda Suriyeli nüfusa sahiptir. Açık kapı politikası ile Türkiye'ye gelen Suriye nüfusu belli illerde yoğunlaşmıştır. Bu illerden birisi de Mersin ilidir. Bu nedenle Suriye göçünün yarattığı etkileri araştırmak önemlidir. Suriye göçünün etkileri çok boyutlu olup, bu boyutlardan birisi de yerel halkın göçle gelen Suriyelilere yönelik tutumu ve algısıdır. Söz konusu boyut Mersin ilinin Mezitli merkez ilçesindeki yönetim yapılarından biri olan Mezitli Kent Konseyi tarafından araştırılmıştır. Araştırma bilimsel araştırma süreçlerini takip ederek yapılmış olup, 2 aylık bir zaman diliminde(Ocak-Şubat 2016) yapılmıştır. Toplamda 402 kişi ile internet üzerinden anket yapılmıştır. Bu çalışma ile Mezitli'deki yerel halkın Suriyelilere yönelik algısı ve toplumsal kabul düzeyi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan genel bulgular şu şekildedir: Coğrafi-tarihi yakınlık, din kardeşliği, etnik yönden kardeşlik söylemlerinin Mezitli halkının Suriyelileri toplumsal kabulünde olumlu bir etkide bulunmadığı saptanmıştır. Bu anlamda Suriyelilerin yerel halk tarafından kabul edilmesinde en büyük dayanağı savaş koşullarının hüküm sürmesi oluşturmaktadır. Mezitli halkının Suriyelileri kabul etmesinde zorlanmasının en büyük nedeni ise yerel halkın Suriyelileri kültürel anlamda farklı görmesi olarak saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Toplumsal Kabul ve Uyum, Sosyo-ekonomik, Mezitli-Mersin

Socio-Economic Factors Affecting the Social Acceptance and Integration of Syrians: Case of Mersin Province, Mezitli District

Abstract: Mezitli City Council, conducted comprehensive research on the social acceptance and integration of Syrians in Turkey, who escaped from the initial conflict and subsequent civil war, subsequent civil war ongoing since 2011, and sought refuge in Turkey within the framework of the "open doors policy". This study titled "Socio-Economic Factors Affecting The Social Acceptance and Integration for Syrian : Case of Mersin Province , Mezitli District " was conducted between January-February 2016.This

research in centers of Mersin's Mezitli district with a total of 402 people were surveyed from Internet by the Mezitli City Council. The perception of the local population in the Syrian Mezitli This study was attempted to reveal the level of social acceptance. the general findings of the research are as follows: Geographical – historical closeness, the Syrians of Mezitli public discourse of religious fellowship and ethnic brotherhood aren't determined to make a positive impact on social acceptance. In this sense, the greatest support for the adoption of Syrian society was constituted war conditions to prevail. One of the most important cause of Mezitli Syrians difficulty to accept the Syrian people has been identified as the seeing of culturally different.

Keywords: *Migration, Social Acceptance and Integration, Socio-economic, Mezitli Mersin*

Giriş

Göç (az veya çok) bireylerin ya da grupların yeni koşullara daha iyi uyum sağlayabilmek amacıyla; doğal, ekonomik, siyasal vb. zorunluluklar sonucunda sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içeren olaya verilen addır (Marshall, 1999: 685; Ersoy ve Balaban, 2005: 1). Ancak göç sadece coğrafi bir hareketlilik olarak ele alınamayacak kadar hem göç edenin hem göç alan yer üzerinde toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel etkileri olan çok yönlü bir olgudur.

Göç olgusu birçok sosyal bilimin (Sosyoloji, İktisat, Antropoloji, Coğrafya ve Tarih) inceleme konusu olmakla birlikte bütün bu bilimlerin temelde araştırdığı göçün nedeni ve sonuçlarıdır (Cengiz, 2015: 106). Dolayısıyla bu araştırmada da aslında Suriye göçünün sonuçları üzerinde durulmaktadır. Söz konusu göçün sonuçları; yerel halkın üzerinde yarattığı etkiler ve Suriyelilere yönelik oluşan algı ve toplumsal kabul açısından incelenmiştir.

Bu kitlesel göç olayının etkilerinin araştırılması; hem mevcut toplumsal sorunların tespit edilmesi hem de var olan sorunların ileriye dönük yıkıcı etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik öngörülerini içermesi bakımından önem taşımaktadır.

Göç hareketleri gönüllü veya zorunlu bir biçimde meydana gelmekte olup, tarihe bakıldığında kitlesel göç hareketlerinin kaynağında çoğunlukla belirli bir zorunluluk olduğu görülmektedir (Aksoy, 2012: 293). Zorunlu göç ya da yerinden edilme, bireylerin istemleri dışında yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalmalarını ifade eder.

Bu düşünceleri destekler nitelikte dünya tarihinin en büyük kitlesel göçü olarak Suriyelilerin göç akımına bakıldığında kaynağında bir zorunluluk olduğu görülmektedir. 2011 yılının Nisan ayı itibarıyla ülkelerinde çıkan çatışma ortamı sebebiyle Suriyelilerin göç hareketi başlamış olup, Türkiye'nin kendilerine yönelik "açık kapı politikası" uygulamasıyla çok sayıda Suriyeliye geçici koruma sağlanmıştır (Erdoğan, 2015: 9).

Uluslararası Göçün Yerele Yansımasına Yönelik Oluşturulan Teorik Yaklaşımlar

Günümüzde Türkiye, Arap ülkelerindeki çatışmalar ve gerilimler nedeniyle, başta Suriye olmak üzere, doğudaki ülkelerden büyük bir göç akımına maruz kalmıştır. Ve özellikle Suriye'den Türkiye'ye Nisan 2011'de başlayan göç dalgası, Suriye'deki çatışmaların büyümesi ile milyonlarca insanı yerinden eden kitlesel bir göç hareketine dönüşmüştür (Akşit, Bozok vd., 2015: 94-95).

Böylesine yoğun bir göçün yaşanması üzerinde durulması ve araştırılması gereken birçok alanın varlığına işaret etmektedir. Bu anlamda Suriye'den Türkiye'ye olan göçü; sadece devletlerin sınırlarını ilgilendiren yahut coğrafi bir hareketlilik olarak değerlendirmek eksik kalmakta, göçün toplumsal alandaki yansımalarının, göçün oluşturduğu etkilerin araştırılma zorunluluğu doğmaktadır.

Literatürde kentlerde göçün oluşturduğu etkiler; göç ve kentsel gelişme arasındaki ilişkiler üzerine yapılan çalışmalarda beş boyutta ele alınmaktadır. Bu boyutlar; göçün istihdam ve kentsel işgücü, kentin fiziki dokusu, ücretler, kent yönetimi ve kentin sosyo-kültürel yapısı üzerindeki etkileri olarak açıklanmaktadır (Kaygalak, 2009: 19-20). Bu çalışma da göçün yereldeki etkisi üzerine odaklanıp, kentin sosyo-ekonomik yapısı üzerindeki etkilerinin neler olduğunu açıklamaktadır.

Göçün yereldeki etkisinin anlaşılabilmesi için; göç ile farklı dil, din, gelenek ve kültürel yapıya sahip bireylerin bir araya gelmekte ve bu farklılıkların göç edilen toplumda uyum sorunlarını getirebileceğinin bilincinde olunması önemlidir. Bu anlamda kültürlerarası iletişim, uluslararası göç söz konusu olduğunda özellikle üzerinde durulması gereken bir konu olmaktadır (Aksoy, 2012: 298). Suriye'den Türkiye'ye olan göçün toplumsal alandaki yansımaları ve daha özelde bu araştırmanın konusunu oluşturan göçün yerel halk üzerindeki etkileri; araştırmanın bulguları bölümünde kültürlerarası iletişim ve habitus kavramları üzerinden geliştirilen yaklaşımlar ile açıklanmıştır. A. Kartarı'ya göre (2001: 22) kültürlerarası iletişim "farklı kültürlerle mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve kültürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinlerarası bir bilim dalıdır".

Yukarıda söylenenler dikkate alındığında; Suriye'den Türkiye'ye doğru yaşanan göç dalgasının yerele olan etkisi bağlamında farklı kültürlerin karşılaşmasından kaynaklanan sorunların tespiti ve bu sorunların nasıl anlamlandırılıp sürecin nasıl yönetileceği önem kazanmaktadır. Bu anlamda farklı kültürlerin karşılaşması ve bu kültürlerin bir arada yaşama zorunluluğu uyum ve çatışmaya dair önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Söz konusu dış göç olduğunda farklı kültürlerin parçası olan bireylerin yahut grupların ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel anlamda zorunlu bir etkileşimi gerçekleşmekte ve bu zorunlu etkileşim ile göç sonucu karşılaşan iki grubun toplumsal refleksler ile kendi özgün değerlerini koruma, aktarma ve öne

çıkarma anlamında çatışması muhtemel bir olgu olmaktadır. Çünkü farklı kültürlerden bireylerin bir araya geldiklerinde kendilerinden farklı değerler ve yaşam tarzları ile karşılaştıklarında, farklı olanı olumsuz olarak algılaması beraberinde gelmektedir. Bu ise kendi kültürünü korumanın bir göstergesi olmaktadır (Aksoy, 2012: 298).

Göç ile dil, gelenek, kültür anlamında farklılıkların getirdiği etkiler derinleşmeye başlamış, bu farklılıklar göç edilen toplumda uyum sorunlarını beraberinde getirmeye başlamıştır. Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göçün yerel halk üzerindeki etkisini konu edinen bu araştırmanın özeldir açıklamaya çalıştığı noktalar; yerel halkın kendilerini farklılaştırdığı noktaları tespit etmek ve bu noktaların Suriyelileri toplumsal anlamda kabul düzeylerini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla çalışmada, farklılığı tanıma ve farklılıkla birlikte yaşama yeteneğinin gelişimini temel alan J. M. Bennett'in (akt. Çakır, 2010: 76) kültürlerarası iletişim alanında Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli üzerinde durulmuştur. Bennet'in amacı; bireylerin farklı kültürlerle bakışını incelemek olup, modelini etnomerkezcilik ve etnorölativizm olmak üzere iki aşamada açıklamaktadır. Ona göre kültürlerarası duyarlılığa ilişkin gelişimsel süreç etnomerkezcilikten etnorölativizme doğru bir seyir izler (Bekiroğlu ve Balcı, 2014: 434).

Etnomerkezcilik basamağında birey kendi kültürünü odak noktası yapar ve kendi kültürü dışındakileri tanımaz. Etnomerkezci basamak; farklılıkları reddetme, farklılıklara karşı savunma ve farklılıkları azaltma olarak üç farklı bölümden oluşmaktadır. Reddetme düzeyinde bireyler kültürel farklılıkları inkar eder ve bunları görmezden gelir. Bu aşamada bireyler kültürel kimlikleri dikkate almazlar ve kendi kültürel kimliklerinin kendilerini nasıl etkilediğinin de farkında değildirler. Savunma düzeyinde ise biz ve onlar arasında ayırım yapılmakta ve bu kutuplaşmada farklı olan bir tehdit olarak algılanmaktadır. Farklı olanın tehdit olarak algılanması ise bireyin kendi kültürünü yüceltmesi ve farklı olanı aşağılamasını beraberinde getirir. Etnomerkezcilik basamağının azaltma aşamasında ise bireyler farklı kültürlerin varlığını kabul ederler ama farklı kültürleri önemsiz ve değersiz olarak görürler. Farklı kültürlerle etkileşim içine girdiklerinde ise farklı olanı; kendi kültürlerine uydurabilme çabası içine girerler ve kendi kültürlerine uyacak şekilde değiştirmeye çalışırlar. Kültürlerarası iletişim açısından bu aşamalar büyük bir engel oluşturmaktadır (Pınar, 2016: 94-95).

Etnorölativizmde ise; kabul, uyum ve bütünleşme söz konusudur. Burada kültürel farklılıklara saygı, duygudaşlık ve çoğulculuk, bağlamsal değerlendirme ve yapısal marjinalite esastır (Çakır, 2010: 81). Etnorölativizmde ilk aşama olarak kabul etmede, kültürel farklılıklar kabul edilir, tanınır ve bu farklılıklara saygı gösterilir. Uyum aşamasında; bireyler farklı kültürlerin üyeleriyle iletişim ve etkileşim kurmak için yeteneklerini geliştirmektedirler. Etnorölativist boyutun son aşaması olarak bütünleşme düzeyinde ise bireyler; kültürel açıdan marjinal kalmalarına rağmen tutarlı bir biçimde kimliklerinin çoklu yönlerini entegre etmek için çalışırlar (Bekiroğlu ve Balcı, 2014: 435).

Araştırma konusuyla ilgili izlenecek bir diğer yaklaşım *habitus* üzerinden geliştirilen yaklaşımdır. L. Wacquant (akt. Oğuz, 2015: 134), Pierre Bourdieu'nun *habitus* kavramına şöyle açıklık getirmektedir: "Habitus kelimenin tam anlamıyla, ne tam olarak bireyseldir ne de davranışları tek başına belirler; buna karşın, eyleyenlerin içinde işleyen yapılandırıcı bir mekanizma, eyleyenlerin çok çeşitli durumlarla başa çıkmasını sağlayan bir strateji üretme ilkesidir". Bourdieu (akt. Oğuz, 2015: 134) ise *habitus*; " 'yapının ürünü, pratiğin üreticisi ve yapının yeniden üreticisi', 'tüm seçimlerin seçilmemiş ilkesi' veya 'düzenli doğaçlama' ve davranışın 'şefsiz orkestrasyon'unu izin veren 'pratiği-birleştiren ve pratiği-üreten ilke'" olarak tanımlar.

Yaşanan göç ile sığınmacılar *habitus*larından kopmakta ve göçle geldikleri yerde farklı bir *habitus* alanı ile karşılaşmaktadır. Bu durumda yerel halk ile sığınmacılar arasında gerilimlerin çıkması muhtemeldir. Çünkü yerel halk yabancıyı *habitus*unu değiştirebileceği sebebiyle tehdit olarak algılayabilir. Sığınmacılara karşı hakkında bilinmezlikten kaynaklı güvensizlik durumu yaşanır ve bunun bazı sonuçları vardır. Bu sonuçlardan biri ırkçılık, yabancı düşmanlığı gibi toplumsal etkileşimi engelleyen duyu durumlarıdır (Oğuz, 2015: 136).

Uluslararası göç, farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin, grupların, örgütlerin ekonomik, kültürel, siyasal ve sosyal anlamda yoğun bir etkileşim içine girmelerine neden olmaktadır. Bu durum, kültürleşmeyi¹ sağlayabileceği gibi, diğer yandan toplumsal reflekslerle özgün değerlerin korunması, aktarılması ve öne çıkarılması anlamında ayrışmaya da neden olabilir. Farklı kültürel özelliklere sahip bireyler bir araya geldiklerinde kendi alışkanlıklarının doğru olduğunu düşünmektedirler. Bu durum ise, diğerleri tarafından yanlış ve ilkel olarak algılanabilmektedir (Perihan Ügeöz'den akt. Pınar, 2016: 89).

Türkiye'de Yabancı Uyruklu Vatandaşların Yasal Statüleri

Her ülke kendi vatandaşları dışında ülkesine gelen yabancı uyruklu vatandaşlara yönelik yasal statü bağlamında birtakım politikalar izlemektedir. Türkiye'de bu politikalar bazı noktalarda farklılaşmaktadır. Türkiye'nin izlediği söz konusu politikalara açıklık getirmek ve uluslararası göç ve kitlesel-zorunlu göç örneği olarak Suriye göçünün yereldeki etkilerini anlayabilmek için sığınmacı ve mülteci kavramlarına açıklık getirmek gerekmektedir.

Mülteci kavramı Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme'ye göre (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği - BMMYK), 2016a: 2);

"1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için

¹ "Kültürleşme; gelenekler, dil gibi çeşitli konularda yeni toplumun kültürü ile etnik kültürün etkileşimidir"(Şahin, 2010: 107).

vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen"

kişileri ifade etmektedir. Ayrıca Madde 1.A.'da belirtilen durumun Madde 1. B'de 1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar ya da Avrupa'da ya da başka yerde meydana gelen olayları kapsadığı şeklinde bir açıklama mevcuttur (BMMYK, 2016a: 2). Ancak Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin 1967 Protokolü ile Sözleşme'nin kabulünden itibaren mültecilerle ilgili farklı durumların ortaya çıktığı ve bu nedenle söz konusu yeni durumdaki mültecilerin, Sözleşme'nin kapsamına giremeyeceği dikkate alınarak 1951 zaman sınırlaması kaldırılmıştır (BMMYK, 2016b: 1).

Türkiye, Cenevre Sözleşmesi'nin taraflarından biri olmuş ve 1967 Protokolünü onaylamıştır. Ancak Cenevre Sözleşmesi ile düzenlenen coğrafi sınırlama ilkesini sürdürmeyi seçmiştir (Uluslararası Af Örgütü, 2009: 5). Bu, Türkiye'de hukuki olarak Avrupa'da yaşanan olaylar neticesinde Türkiye'ye gelenlerin mülteci sayılabileceği, dolayısıyla bugün Suriye'den gelenlerin mülteci olarak adlandırılmaması ve dolayısıyla mülteci haklarından yararlanamaması anlamına gelmektedir.

Siğınmacı, mülteci olarak uluslararası koruma arayan fakat statülerinin resmi olarak tanınmadığı kişiler için kullanılan bir kavramdır. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılır (Uluslararası Af Örgütü, 2009:5).

Mülteci ve siğınmacı kavramı burada uluslararası hukuk temel alınarak açıklanmıştır. Ancak bu kavramların Türkiye İltica mevzuatındaki karşılıklarında farklılıklar bulunmaktadır (Uluslararası Af Örgütü, 2009: 6). İçişleri Bakanlığı'nın kabul ettiği tanıma göre mülteci, 1951 Cenevre Sözleşmesinin 1. Maddesindeki tanıma uyan Avrupa kökenli yabancı veya vatansız kişileri ifade etmektedir. Siğınmacı ise, 1951 Cenevre Sözleşmesinin 1. Maddesindeki tanıma uyan Avrupa kökenli olmayan yabancı ve devletsiz kişileri ifade etmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2006).

Suriye'deki savaşın ilk zamanlarında az sayıda Suriyelinin Türkiye'ye gelmesi ve bu durumun kısa süreli olacağı düşünülerek başlangıçta Türkiye'ye gelen Suriyeliler misafir olarak kabul edilmiştir. Ancak savaşın kısa süreli olmayacağı anlaşıldığında Suriyelilerin hukuki durumu önem arz etmeye başlamıştır. Nisan 2011 tarihinden Ekim 2011 tarihine kadar misafir olarak nitelenen Suriyeliler bu tarihten itibaren "geçici koruma statüsü"ne getirilmişlerdir. Bu statüyle Türkiye'deki Suriyeli göçmenler ne tam anlamıyla mülteci ne de siğınmacı konumundadır. Sadece geçici olduğu vurgulanan, hukuki bağlayıcılığı sınırlı olan bir durumdadırlar (Akşit, Bozok vd., 2015: 98; Şahin, 2016).

Suriyeli nüfusun hızla artması ile 20 Nisan 2014 tarihinde 6458 sayılı **Yabancılar ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü** kurulmuştur. Bunun yanında 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği ile başta sağlık ve eğitim olmak

üzere, sosyal yardım ve hizmetlerin sunulmasına imkân tanınmıştır. Genel olarak Türkiye'deki Suriyeliler 'geçici koruma statüsünde' bulunmalarına karşın; sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve çalışma alanlarında kendilerine yasal haklar tanınmıştır. Ancak bazı konularda hukuki durumlarındaki kısıtlılık devam etmektedir. Bunun yanında Mart 2016 itibarıyla ülkemizdeki Suriyeli nüfusun 3 milyonu aştığı belirtilmektedir (Şahin, 2016) Ülkemizdeki Suriyeli nüfusun yoğunluğu beraberinde farklılıkları da getirmekte bu farklılıkların yereldeki halkta olumsuz algı oluşturmaya başlamasıyla toplumsal problemler başlamakta ve bilimsel anlamda yaşanan bu gerçeği araştırma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda ilk olarak göçün yereldeki algısının ne olduğu, toplumsal olarak kabul edilirliğinin yönünü araştırmak önem kazanmaktadır. Sosyal bilimlerde göçün bu boyutu toplumsal kabul terimiyle karşılanmakta olup, toplumsal kabul (Sezgin ve Yolcu, 2016: 424); kısaca belirli görüşlerin, önlemlerin, öneri ve kararların, toplumsal gruplar tarafından onay alması şeklinde tanımlanabilir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Mezitli'de yaşayan yerel halkın Suriyelilere ilişkin algısını ve toplumsal kabul durumunu belirlemek ve nihayetinde toplumsal anlamda uyumun sağlanabilmesi adına yapılacak çalışmalara veri sağlayabilmektir. Göç İdaresi'nin 2016 yılı raporuna göre, Mersin'de geçici koruma altında olan Suriyeli sayısı 139 bin 953 olarak belirtilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017: 79). Görüldüğü üzere Mersin, Suriyelilerin sayıca yoğun bulunduğu illerden biridir. Bu tarz kitlesel göçler hem göç edenlerin hem de yerel halkın üzerinde farklı etkiler ortaya çıkarmakta ve bunların bilimsel yöntemlerle tespit edilmesi göçün yönetilebilirliği açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Mersin'in Mezitli merkez ilçesinde Mezitli Kent Konseyi tarafından ve Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Müdürü M. Murat Erdoğan'ın daha önce Türkiye genelinde yapmış olduğu araştırması örnek alınarak internet üzerinden bilimsel araştırma süreçleri takip edilerek yapılmış olup, 2 aylık bir zaman diliminde (Ocak-Şubat 2016) tamamlanmıştır. Toplamda 402 kişi ile anket yapılmış olup anket; 5'li likert (*Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum*) şeklinde hazırlanan sorulardan oluşmuştur. Anket Mezitli halkına yaklaşık 2 hafta boyunca açık kalmıştır. Bu anket ile Mezitli'deki yerel halkın Suriyeli sığınmacılar konusundaki düşünceleri, beklentileri ve sorunları saptanmaya çalışılmıştır. Böylelikle Mezitli'deki yerel halkın Suriyelilere yönelik algısı ve toplumsal kabul düzeyi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Beşli likert ölçeği ile yapılan anketler sonucu Chronbach's alpha

güvenilirlik testi katsayısının yüksek (0.66) çıkması, beşli likert ölçeği seçiminin isabetli olduğunu göstermektedir

Araştırmanın örnek hacmi, "Anakitle Oranlarına Dayalı Basit Tesadüfi Olasılık Örneklemesi" yöntemiyle belirlenmiştir. Buna göre araştırmada kullanılacak olan örneklem yöntemi aşağıdaki eşitlikte verilmiştir (Malhotra, 2004; Hair ve ark., 2000).

$$n = \frac{z^2 \cdot p(1 - p)}{d^2}$$

Burada;

n = Örneklem hacmi, d = Kabul edilen hata tolerans düzeyi,

z = %95 güven düzeyine karşılık gelen standart z-değeri,

p= Anakitle oranını ifade eder. Örneklem burada 390 olması gerekmektedir.

Bu çalışmada e-mail ve facebook hesapları üzerinden 402 kişiye ulaşılmış olup, gerekli örneklem sayısı yakalanmıştır. Araştırmaya konu olan değişkenler arasındaki bağımsızlık testlerinde ki-kare analizi kullanılmıştır. Ki-kare testi bu tür analizlerde kullanılan en yaygın yöntemlerden biridir (Kartal, 1998: 119-123; Donald ve Lindgren, 1996: 522-523).

Araştırmanın Bulguları

Mezitli Halkının Suriyelileri Kabul Dayanakları

Anket sorularında Mezitli halkının Suriyelileri kabul noktasında temel dayanaklarını belirlemek amacıyla bazı sorular sorulmuş olup, bunlara verilen cevaplar şu şekildedir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu (%56.5'i) Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesinin ülkemizin tarihinden, coğrafyasından kaynaklanan bir gereklilik olup olmadığı konusunda olumsuz görüş belirtmişlerdir. "Suriyeli sığınmacıları kabul etmemiz din kardeşliğimizin gereğidir" önermesine ise ankete katılanların %69'u olumsuz yanıt vermiştir. "Suriyeli sığınmacılar etnik yönden kardeşimizdir, kabul edilmeleri gerekir" önermesinde de ankete katılanların yaklaşık %70'i olumsuz görüş bildirmiştir. Mezitli halkının yaklaşık %41'i Suriyeli sığınmacıların kendilerini ilgilendirmedikleri görüşüne sahiptir. Ancak yakın bir oranla (yaklaşık %40) ankete katılan bireyler, Suriyeli sığınmacıların bizi ilgilendiren bir durum olduğu görüşündedirler. Suriyeli sığınmacıların kabulünün ülkemizin yararına olup olmadığı sorusuna ise çarpıcı bir oranla ankete katılanların yaklaşık %60'ı kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. %17'si de katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu doğrultuda Mezitli'de oturan yerel halk Suriyeli

sığınmacıların kabulünün ülkemize bir yarar getirmediği yönünde görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Mezitli'deki yerel halkın Suriyelilere yönelik toplumsal kabul noktalarını belirlemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevaplar yukarıda gösterilmiştir. Bu doğrultuda coğrafi-tarihi yakınlık, din kardeşliği, etnik yönden kardeşlik tanımlamaları Mezitli halkının Suriyelilere yönelik kabullerinde olumlu-belirleyici bir etkide bulunmadığı söylenebilir.

Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO)'nin 2014 yılında Türkiye genelinde yapmış olduğu çalışmada da Mezitli'de yapılan çalışmanın sonuçlarına bazı noktalarda yakın veriler elde edilmiş olup, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye kabul edilmesinin ülkemizin tarihinden, coğrafyasından kaynaklanan bir gereklilik olup olmadığı sorusuna araştırmaya dahil olanların %40.4 ü olumsuz cevap vermiş, din kardeşliği önermesine olumlu cevap verenlerin oranı Mezitli'deki veriden farklı olarak %52.9'dur. Etnik yönden kardeşlik önermesine olumlu cevap verenlerin oranı ise %42.1'dir (Erdoğan, 2015: 28-29).

Mezitli'deki yerel halkın Suriyelileri kabul etme noktasında en sert tutum takındıkları nokta ise Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre ankete katılanların yaklaşık %67'si Suriyelilere kesinlikle vatandaşlık verilmemesi gerektiğini, yaklaşık %16'sı da vatandaşlık verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Mezitli'de ciddi bir oranla (yaklaşık %83) Suriyelilerin Türkiye vatandaşlığına alınma konusunda sert bir tutum hakimdir.

Mezitli halkının Suriyelileri kabul etme noktasında ılımlı tutum sergilediği nokta ise Suriye'de savaş koşullarının hüküm sürüyor olmasıdır. Bu durumda Mezitli halkının %54.6'sının Suriyelileri savaştan kaçan insanlar olarak tanımladığı ortaya çıkmıştır. Bu durumda denilebilir ki Mezitli halkı Suriyelilere yönelik hepten bir reddiyeci bakış açısına sahip değildir.

Birlikte yaşama konusunda Suriyelilere karşı olumsuz algıya sahip olan Mezitli halkının Suriyelilerin kamplarda yaşamaları konusuna çok daha ılımlı baktıkları ortaya çıkmıştır. Ankete katılanların %68'i Suriyelilerin kamplarda barınması gerektiğini düşünmektedir.

Yaşam hakkı söz konusu olduğunda Suriyelilere yönelik toplumsal kabul seviyesi yüksek olan Mezitli halkı, kendi yaşam koşullarında meydana gelen olumsuz değişimler söz konusu olduğunda toplumsal kabul seviyesinin düştüğü ve bu noktada Suriyelilerin kabulünde sıkıntıların başladığı dikkat çekmektedir. Örneğin; Suriyelilere çalışma izni verilmesi söz konusu olduğunda Mezitli'deki yerel halkın bu konuda genel anlamda olumsuz bir tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların %34.5'i Suriyelilere kesinlikle çalışma izni verilmemesi gerektiğini düşünmekte, %41.3'ü de belli işlerde kısmi geçici çalışma izni verilebilir olduğunu düşünmektedir.

Mezitli halkının Suriyelileri kabul noktasında zorlanma sebeplerinin başında; Mezitlilerin kendilerini Suriyelilerden kültürel anlamda farklı görmeleri gelebilir. Çünkü Ankete katılanların yaklaşık %82'si Suriyeliler ile aralarında kültürel farklılık olduğunu belirtmiştir. Bu durumun Mezitli'de yerel halk ile Suriyeliler arasında uyumu zorlaştıran önemli bir etken olduğu söylenebilir. Nitekim uluslararası göç ile farklı dil, din, gelenek ve kültürel yapıya sahip bireyler bir araya gelmekte ve bu farklılıklar göç edilen toplumda uyum sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu anlamda kültürlerarası iletişim üzerinde durulması gereken önemli bir nokta olmaktadır(Aksoy, 2012: 298).

Çünkü uluslararası göçün toplumsal etkilerinin başında kültürlerarası iletişimde yaşanan problemler gelmekte ve kültürlerarası iletişimde yaşanan kopukluk ise göçle gelen ve göç edilen yerde yaşayan insanlar arasındaki uyumu güçleştirmektedir. Mezitli halkının kendilerini kültürel anlamda farklı görmelerinin beraberinde getirdikleri de kültürlerarası iletişime engel oluşturmaktadır. Buna göre ankete katılanların yaklaşık %75'i komşuluk ilişkilerini geliştirmek için adım atmadığını, %40'ı da Suriyeli biriyle komşu olmanın rahatsızlık verdiğini söylemiştir. Suriyeli biriyle komşuluk yapmanın neden rahatsızlık verdiği sorusuna verilen cevapların büyük çoğunluğu (%38.4'ü) kültürel farklılıktan kaynaklandığını göstermektedir. Tüm bu söylenenlere paralel olarak ankete katılanların %63.5'i Suriyelilere uyum sağlayamayacağını düşündüğünü belirtmiştir.

Bennett'in modeline göre Mezitli halkının savunma düzeyinde olduğu söylenebilir. Çünkü savunma düzeyinde biz ve onlar arasında ayırım yapılmakta, kişiler kendi kültürlerini yüceltmekte ve farklı olan bir tehdit olarak algılanmaktadır (Pınar, 2016: 94-95). Mezitli halkı da Suriyelileri bir tehdit olarak algılamaktadır. Bunun izi Suriyeliler ile olan komşuluk ilişkilerinde ve kendilerini kültürel anlamda farklı görmelerinde bulunabilir.

Beklenmedik bir kitlesel göç ile karşı karşıya kalan Mezitli halkı, var olan kültürel düzenin değişimi, çalışma şartlarının değişimi gibi koşullar karşısında kendi kültürel özelliklerini muhafaza edemeyeceği korkusuna kapılmıştır. Bu göçün en doğal sonucudur. Bourdieu'nun *habitus* kavramı ile anlatmak istedikleri bu noktada anlam kazanmaktadır. Çünkü yaşanan göç ile Suriyelilerin *habitusları* ile yerel halkın *habitusları* karşılaşmakta ve Mezitli'deki yerel halk "yabancı" olan Suriyelileri kendi *habituslarını* değiştirebileceği sebebiyle tehdit olarak algılamaktadır.

Sosyo-Ekonomik Değişkenlerin Suriyelilerin Toplumsal Kabulü Üzerindeki Etkisi

Burada SPSS programı ile yapılan tüm çapraz tablolara yer verilmeyecek olup, araştırmada özellikle öne çıkan kültürel farklılık, komşuluk ilişkisi vd. üzerine sorulan sorular ile bağımsız değişkenler arasında yapılan çapraz ilişkilere yer verilecektir.

Tablo 1: Cinsiyet ve Suriyelilerin Toplumsal Kabulü Arasındaki İlişki

	Ki Kare Testi P-Değeri
Kendini Suriyeliler İle Kültürel Olarak Yakın Görme	0,007
Suriyelilerin Uyum Sağlamasına Bakış	0,004
Kabul ve Uyum İçin Çalışma Yapılması Gerekliliği	0,010
Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesi Konusu	0,549

Yukarıdaki tabloda verilen P-değerlerinden de anlaşılacağı üzere cinsiyet ve Suriyelilerin toplumsal kabulü arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre "Suriyeliler ile kültürel anlamda aynı olduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında ankete katılan kadınların %87'si, erkeklerin ise yaklaşık %78'i hayır cevabını vermiştir. Bu doğrultuda denilebilir ki kadınlar erkeklere oranla Suriyeliler ile aralarında kültürel anlamda farklılıkların daha fazla olduğunu belirtmektedir. Suriyelilerin Türk toplumuna uyum sağlamasına olan inancın cinsiyet ile olan ilişkisine bakıldığında kadınların yaklaşık %70'i, erkeklerin ise yaklaşık %66'sı Suriyelilerin uyum sağlamayacağını düşünmektedir. Bunun yanında kadınların yaklaşık %14'ü, erkeklerin ise yaklaşık %25'i Suriyelilerin uyum sağlayacağına inandığını belirtmiştir. Bu durumda kadınların Suriyelilerin uyum sağlama konusundaki görüşleri erkeklere oranla daha olumsuzdur. Kadınların Suriye göçü ile ilgili uyuma dair politikalar geliştirilmesi konusundaki görüşlerine bakıldığında ise erkeklere oranla politika geliştirilmesine daha soğuk baktığı saptanmıştır. Kadınların yaklaşık %25'i kabul ve uyum için politikaların geliştirilmesine olumsuz bakarken, erkeklerin yaklaşık %35'i bu konuya olumlu bakmaktadır. Kadınların yaklaşık %86'sı, erkeklerin %79.5'i Suriyelilerin vatandaşlığa alınması konusunda olumsuz görüşe sahiptir. Bu sonuçlara bakarak denilebilir ki kadınlar Suriyelilerin toplumsal kabulü ve uyumu konusunda erkeklere oranla biraz daha olumsuz tutuma sahiptirler.

Ancak Suriyelilere çalışma izni verilmesi konusuna gelindiğinde ortaya daha farklı bir tablo çıkmaktadır. Mezitli halkının Suriyelilerin çalışma durumlarına cinsiyet bağlamında bakıldığında; kadınların yaklaşık %30'unun erkeklerin ise yaklaşık %39'unun Suriyelilere kesinlikle çalışma izni verilmemesi gerektiği görüşünde olduğu saptanmıştır. Suriyelilerin belli işlerde geçici çalışma izni verilebileceği konusunda ise kadınların yaklaşık %47'sinin, erkeklerin yaklaşık %37,3'ünün olumlu görüşü mevcuttur. Bu durumda erkeklerin kadınlara göre Suriyelilere çalışma izni verilmesine daha olumsuz baktığı görülmektedir.

Tablo 2: Yaş ve Suriyelilerin Toplumsal Kabulü-Uyumu Arasındaki İlişki

	Ki Kare Testi P-Değeri
Suriyelilerin Çalışma Durumlarına Bakış	0,013
Suriyelilerin Uyum Sağlamasına Bakış	0,158
Kabul ve Uyum İçin Çalışma Yapılması Gerekliliği	0,180

Suriyelilere çalışma izni verilip verilmemesi konusunda 46 yaş ve üzerindeki, 46 ve altı yaş grubundakilere göre Suriyelilerin çalışmaları konusunda daha olumsuz bir görüşe sahip olup, kesinlikle çalışma izni verilmemesi gerektiği noktasında cevaplarının toplandığı görülmektedir. 46 yaş ve altındaki bireylerin cevapları ise Suriyelilere belli işlerde kısmi geçici süreli çalışma izni verilmesi noktasında toplanmıştır.

Suriyelilerin uyum sağlamasına yaş düzeyinde bakıldığında 35 yaşın altındakiler, Suriyelilerin uyum sağlayabileceğine diğer yaş gruplarına göre daha olumsuz bakmaktadır. Suriyelilerin uyum sağlaması üzerinde zamanın belirli olacağına ise yüksek bir oranla (%50) en fazla 66 yaş üzerindeki, en az oranla (yaklaşık %17) ise 25 yaş ve altı gruptakiler inanmaktadır. Bu durumda denilebilir ki yaş arttıkça Suriyelilerin uyum sağlayabileceğine olan inanç artmaktadır.

Suriyeliler ile ilgili uyum çalışması yapılması gerektiği sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında ise 36-45 yaş aralığındakilerin en az oranla (yaklaşık %47) konuya sıcak bakmadığı saptanmıştır. Söz konusu çalışmaların yapılmasına en sıcak bakanlar ise %68.4 oranıyla 46 ve 55 yaşa aralığındaki gruptur.

Tablo 3: Eğitim ve Suriyelilerin Toplumsal Kabulü-Uyumu Arasındaki İlişki

	Ki Kare Testi P-Değeri
Suriyelilerin Uyum Sağlamasına Bakış	0,415
Suriyelilere Vatandaşlık Verilmesi Konusu	0,023
Suriyelileri Etnik Kardeş Olarak Görme	0,063
Suriyelileri Din Kardeşi Olarak Görme	0,061

Eğitim seviyesi ile Suriyelilerin uyum sağlayabileceğine inanç arasındaki ilişkiye bakıldığında üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların lise ve altı gruptakilere oranla Suriyelilerin uyum sağlayabileceğine olan inançları daha kuvvetlidir. Üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların %62.3'ü, lise ve altı gruptakilerin %67'si Suriyelilerin uyum sağlayamayacağını düşünmektedir.

Suriyelilerin vatandaşlığa alınması konusu ile araştırmaya katılanların eğitim seviyesi arasındaki ilişkiye bakıldığında; üniversite ve üzeri eğitim grubundakilerin (yaklaşık %85'i) lise ve altı eğitim grubundakilere (%76) göre Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda daha olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların %70'i Suriyelileri din kardeşi olarak görmemekte iken, lise ve altı eğitim sahip olanların %61'i Suriyelileri din kardeşi olarak görmediğini belirtmiştir. Bu durumda eğitim seviyesi arttıkça Suriyelileri din kardeşi olarak kabullenme seviyesinin düştüğü söylenebilir. Benzer şekilde Mezitli'de yaşayanların Suriyelileri etnik kardeş olarak kabullenme oranlarına bakıldığında; lise ve altı eğitime sahip olanların %64'ü, üniversite ve üzeri eğitime sahip olanların ise %70.5'inin Suriyelileri etnik kardeş olarak görmediği ortaya çıkmıştır. Bu durumda eğitim seviyesi arttıkça Suriyelileri etnik kardeş olarak görme eğilimi azalmaktadır.

Sonuç

Mezitli'deki yerel halkın Suriyelilere yönelik algısını ve toplumsal kabul seviyesini belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmadan elde edilen verilere dayanarak genel bir sonuç çıkarmak gerekirse şunlar söylenebilir: Mezitli halkının Suriyelileri toplumsal anlamda kabulünde coğrafi-tarihi yakınlık, din kardeşliği, etnik yönden kardeşlik söylemleri olumlu anlamda bir etkide bulunmamaktadır. Mezitli halkının Suriyelileri toplumsal kabul seviyesinin düştüğü en önemli noktaların ise Suriyelilere vatandaşlık hakkı ve çalışma izni verilmesi konusuyla ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Mezitli halkının Suriyelileri toplumsal kabulde zorlanma nedeni ise kültürel farklılık olarak saptanmıştır. Bu bulgu araştırmanın en önemli bulgularından birisi olup, Mezitli halkının Suriyeliler ile kültürel iletişim kurmasında adeta bir set oluşturmaktadır. Kültürel farklılıklara yapılan vurgular, Mezitli halkı ile Suriyeliler arasında uyumu güçleştirmektedir.

Mezitli halkı, beklenmedik bir kitlesel göç ile karşı karşıya kalmış ve dolayısıyla var olan kültürel düzenin değişimi, çalışma şartlarının değişimi gibi koşullar karşısında kendi kültürel özelliklerini muhafaza edemeyeceği korkusuna kapılmıştır. Bu göçün en doğal sonucudur. Ancak bu sonuç; gelecekte olası çatışmaları önleme adına göçün iyi yönetilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Göçün iyi yönetilmesi için yerel yönetimlere büyük görevler düşmekte ve bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar; toplumsal anlamda daha iyi bir gelecek, huzur ve barış ortamının sağlanması için kayda değer önem taşımaktadır.

Mersin'de yoğun yaşanan Suriye göçüne karşın, bölgedeki mevcut toplumsal kabul ve uyum düzeyi baz alındığında hassas bir durum arz etmektedir. Bu durumun iyi yönetilememesi halinde kent ile ilgili yeni sorunlar ve ayrışmalar ortaya çıkabilir. Özellikle Suriyelilere vatandaşlık verilmesi sürecinin de iyi yönetilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bölgedeki işsizlik sorunun giderek artması ve aynı zamanda kayıt dışı emek istihdamının artması ile göç arasında paralel bir ilişki kurulmaktadır. Sonuç olarak yaşanan yoğun göç iyi yönetilemediği zaman, bölgede kültürel ayrışma yanında politik ve ekonomik ayrışmaları da derinden etkileyebilir.

Kaynakça

- Aksoy, Z. (2012) "Uluslar arası Göç ve Kültürlerarası İletişim", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(5), s. 292-303.
- Akşit, G., Bozok, M. & Bozok, N. (2015) "Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği", *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), s. 92-116.
- Bekiroğlu, O. & Balcı, Ş. (2014) "Kültürlerarası İletişim Duyarlılığının İzlerini Aramak: İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneğinde Bir Araştırma", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 35, s. 429-459.

Aktaş, E. & Gülçür, İ. 2017, "Suriyelilere Yönelik Toplumsal Kabulü ve Uyum Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Mersin İli Mezitli İlçesi Örneği"

- BMMYK (2016a) Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, [<http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>], e.t. 21.07.2016.
- BMMYK (2016b) Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü, [[http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%201967%20PROTOKOL%C3%9C\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/M%C3%9CLTEC%C4%B0LER%C4%B0N%20HUKUK%20STAT%C3%9CS%C3%9CNE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%201967%20PROTOKOL%C3%9C(1).pdf)], e. t. 28.07.2016.
- Cengiz, D. (2015) "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği", *Turkish Studies*, 10(2), s. 101-122.
- Çakır, M. (2010) "Kültürlerarası İletişimin Bir Yönü: Özün Ötekileştirilerek Yabancılaştırılması", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(1), s. 75-84.
- Donald, A.B. & Lindgren, B.W. (1996) *Statistics: Theory and Methods*, 2nd. Edition, Wadsworth Publishing Company, California.
- DW Akademi (2017) Türkiye'de Mülteci Sayısı Tahmin Edilenden Yüksek Gündemi, [<http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-m%C3%BClteci-say%C4%B1s%C4%B1-tahmin-edilenden-y%C3%BCksek/a-39323369>], e.t. 09.09.2017.
- Erdoğan, M.M. (2015) Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, M. ve Balaban, O. (2005) Göçmen Nüfusun Kentle Etkileşim Süreci, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Politika ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı 2003-2004 Yılı Stüdyo Çalışması.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017) 2016 Türkiye Göç Raporu, T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı (2006) İçişleri Bakanlığı 2006 Genelgesi, [http://madde14.org/index.php?title=%C4%B0%C3%A7i%C5%9Fleri_Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_2006_Genelgesi], e.t. 01.08.2016.
- Kartal, M. (1998) *Bilimsel Araştırmalarda Hipotez Testleri, Parametrik ve Nonparametrik Teknikler*, 2. Baskı, Şafak Yayınevi, Erzurum.
- Kartarı, A. (2001) *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*, Ürün Yayınları, Ankara.
- Kaygalak, S. (2009) *Kentin Mültecileri: Neoliberalizm Koşullarında Zorunlu Göç ve Kentleşme*, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Malhotra, N.K. (2004) *Marketing Research (An Applied Orientation)*, Pearson Prentice Hill.
- Marshall, G. (1999) *Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları*, Ankara.
- Oğuz, H.Ş. (2015) "Kültürlerarası Karşılaşmaların Uzak İhtimali: Siğınmacılık Deneyiminde Gaziantep Örneği", *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), s. 127-165.
- Pınar, Ş. (2016) "Kültürlerarası İletişim ve Göç Olgusu", *Kültürlerarası İletişim Öğrenci Sempozyumu 15-16 Ekim 2015 Bildiriler Kitabı*, Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Gümüşhane.
- Sezgin, A. & Yolcu, T. (2016) "Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum Ve Toplumsal Kabul Süreci", *Uluslar arası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), s. 417-436.
- Şahin, B. (2010) "Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme", *Politika Dergisi*, 55, s. 103-134.
- Şahin, O. (2016) Suriyeli Mültecilerin Hukuki Durumu ve Toplumumuza Etkileri, [<http://www.stratejikortak.com/2016/04/suriyelilerin-hukuki-durumu.html>], e. t. 02.08.2016.
- Uluslararası Af Örgütü (2009) İki Arada Bir Derede Türkiye'deki Mültecilere Koruma Sağlanmıyor, Uluslararası Af Örgütü Yayınları, Londra.
- THE World Bank (2017) Syrian Arab Republic-Data, [<https://data.worldbank.org/country/syrian-arab-republic>], e.t. 09.09.2017.